

ارزیابی اولویت‌های سرمایه‌گذاری در مناطق نمونه

گردشگری شهرستان سمیرم

مامند خوش نظر*

راضیه رحیمی**

احمد تقدیسی***

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۸/۲۱ - تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۶/۱۲

چکیده

گردشگری یکی از اصلی‌ترین راه‌های توسعه نواحی در تنوع‌بخشی به اقتصاد ملی و منطقه‌ای است و در بسیاری از کشورها سرمایه‌گذاری در این صنعت و زیرساخت‌های مرتبط با آن جزء اولویت‌های اساسی به شمار می‌رود. یکی از شروط لازم برای برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، شناسایی جایگاه مناطق از نظر بهره‌مندی از توانمندی‌های گردشگری و اولویت‌بندی آن‌ها براساس معیارهای مختلف برای سرمایه‌گذاری و توسعه آن‌هاست. پژوهش حاضر با این رویکرد اولویت‌های سرمایه‌گذاری در مناطق نمونه گردشگری شهرستان سمیرم را ارزیابی کرده‌است. روش تحقیق در این پژوهش، توصیفی - تحلیلی و روش جمع‌آوری اطلاعات کتابخانه‌ای - پیمایشی است. بر اساس نتایج پژوهش آبشارسمیرم، زیدبن علی و ونک به ترتیب با اولویت‌های ۱ تا ۳ شرایط بهتری برای سرمایه‌گذاری دارند و دیگر مناطق در اولویت بعدی قرار می‌گیرند.

کلید واژه‌ها: مناطق نمونه گردشگری، شهرستان سمیرم، روش AHP، مدل سوات.

* دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی توریسم دانشگاه اصفهان. (نویسنده مسئول)

m.khoshnazar@yahoo.com

razie_rahimi@yahoo.com

a.taghdisi@geo.ui.ac.ir

** دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی توریسم دانشگاه اصفهان.

*** استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه اصفهان.

تعریف مسأله

«گردشگری از مهمترین فعالیتهای انسانی معاصر است که همراه با به وجود آوردن تغییرات شگرف در جهان، اوضاع سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، منش و روش زندگی انسان‌ها را دگرگون می‌سازد. با گسترش مراکز شهری و رشد پدیده شهرنشینی، اشتیاق به سیاحت و سفر افزون شده‌است، سازمان جهانی گردشگری^۱ برآورد کرده‌است که تا سال ۲۰۲۰ تعداد گردشگران گردشگران بین‌المللی به ۱/۶ میلیارد نفر خواهد رسید و متوسط رشد تعداد گردشگران سالانه حدود ۴/۳ درصد خواهد بود (ویور^۲، ۲۰۰۱). بر این اساس توجه به ماهیت گردشگری و پیامدهای ناشی از آن لزوم تحقیق و مطالعه در این زمینه را بر مجامع علمی جهان آشکار کرده‌است» (تقوایی و دیگران ۱۳۸۸: ۴۵). پیکره اصلی گردشگری امروزه از اجزای متفاوتی صورت‌بندی می‌شود؛ این به آن معناست که گردشگری در برگیرنده بخش‌های متفاوتی است و در چارچوب کلیت و سیستمی از اجزای مختلف عمل می‌کند. (گان^۳، ۲۰۰۲).

توسعه اقتصادی در هر کشوری نیازمند سرمایه‌گذاری در بخش‌ها و فعالیتهای مختلف اقتصادی آن کشور است و بدون سرمایه‌گذاری در طرح‌های زیربنایی و روبنایی، نمی‌توان انتظار گسترش اشتغال، تولید و رفاه اقتصادی را داشت. سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های گردشگری و استفاده از توان‌های بالقوه منطقه‌ای برای جذب گردشگر یکی از راه‌های مناسب برای توسعه اقتصادی است (ابراهیم‌زاده و آقاسی‌زاده، ۱۳۸۸). صنعت بوم‌گردی یکی از بخش‌هایی است که در این صنعت مورد توجه گردشگران و جهان‌گردان قرار گرفته‌است.

گردشگری طبیعی که موجب حمایت از محیط طبیعی و بهبود خدمات اجتماعی (رفاهی) مردم محلی می‌شود، بر زیبایی‌های طبیعی، زمین‌شناسی گیاهی و جانوری در نواحی ویژه و فرهنگ‌های بومی متمرکز شده‌است (ازاکان^۴، ۲۰۰۹). بنابراین به طور روزافزون به عنوان روشی برای توسعه پایدار در کشورهای روستانشین مورد توجه قرار می‌گیرد، به این دلیل که رشد اقتصادی را برمی‌انگیزد و در همان حال هم موجب حفاظت محیطی می‌شود (ته و کابانبان^۵، ۲۰۰۷). از جمله مناطقی که در گردشگری طبیعی مورد استفاده قرار می‌گیرند، مناطق نمونه گردشگری هستند، بخش غیردولتی این مناطق را در جوار جاذبه‌های تاریخی، فرهنگی، مذهبی و طبیعی به منظور

1. WTO
2. Weaver
3. Gunn
4. Ozakan
5. Teh and Cabanban

ارائه خدمات به گردشگران تأسیس و اداره می‌کند. مناطق نمونه گردشگری بر حسب ظرفیت (مساحت مصوب) در چهار سطح بین‌المللی، ملی، استانی و محلی برای ارائه خدمات به گردشگران داخلی و خارجی ایجاد می‌شوند (احمدی، ۱۳۸۸).

ایران به عنوان یکی از کشورهای در حال توسعه که ذخایر نفتی آن به عنوان مأخذ اصلی کسب درآمد در آینده‌ای نه چندان دور به پایان می‌رسد؛ برای ایجاد یک توسعه همه‌جانبه و پایدار نیازمند جایگزینی منابع جدید کسب درآمد به جای منابع نفتی است. در این راستا، صنعت گردشگری که بر اساس آمار سازمان جهانی گردشگری در هزاره جدید به بزرگ‌ترین مأخذ درآمد جهانی تبدیل شده است و اقتصاددانان این فعالیت را سومین پدیده اقتصادی پویا و روبه رشد پس از صنعت نفت و خودروسازی می‌دانند، مطرح می‌شود (مدهوشی، ۱۳۸۲).

در زمینه گردشگری مطالعات و تحقیقات زیادی به صورت کتاب، مقاله، پایان‌نامه و طرح‌های پژوهشی انجام شده است اما در مورد مناطق نمونه گردشگری تحقیقات اندکی انجام شده است. دانگ و کینگ^۱ (۲۰۰۲) در ارزیابی جاذبه‌های طبیعی برای گردشگری (نمونه موردی: پارک ملی ویکتوریا در استرالیا)، با استفاده از تکنیک سلسله‌مراتب AHP به این نتیجه رسیدند که تحلیل سلسله‌مراتبی می‌تواند در انتخاب محل مناسب به گردشگران و در اولویت‌بندی سرمایه‌گذاری و حفاظت از محیط زیست به مدیران یاری رساند. هریسون^۲ (۲۰۰۷) عملیات گردشگری در دهکده‌ای در نزدیکی رودخانه گراند در کاربین شمالی را توصیف و ارزیابی کرده است و به این نتیجه دست یافته که ساخت و سازهای انجام شده در این دهکده به جذب گردشگر فراوان و تقویت توان اقتصادی منطقه منجر شده است. بهنیافر و همکاران (۱۳۸۹) در پهنه‌بندی آمایشی حوضه آبریز گل‌مکان با رویکرد ارزیابی چند عامله و استفاده از مدل AHP این حوضه را برای توسعه گردشگری ارزیابی کرده است. مهدویان (۱۳۸۹) ظرفیت‌ها و توانمندی‌های مناطق روستایی و اولویت‌بندی این مناطق را با تأکید بر نگرش مردم و مدیران محلی روستا شناسایی کرده است، نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که روستاهای منطقه مورد مطالعه نیازمند برنامه‌ریزی راهبردی و سرمایه‌گذاری بهینه در پیشرفت این مناطق است.

شهرستان سمیرم با ویژگی‌های بکر طبیعی و بوم‌گردی، یکی از شهرستان‌های شاخص گردشگری با توان‌های محیطی است. به‌منظور توسعه گردشگری و اقتصادی این شهرستان، بهره‌برداری از جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی یکی از محورهای توسعه شهرستان معرفی شده است. از این رو با توجه به پایین بودن جایگاه شهرستان سمیرم در اقتصاد منطقه‌ای، ملی و وجود تنگناها، مشکلات و محرومیت‌های این شهرستان و نیز ترکیب جمعیتی جوان و متقاضی کار و

1. Dang and King
2. Harrison

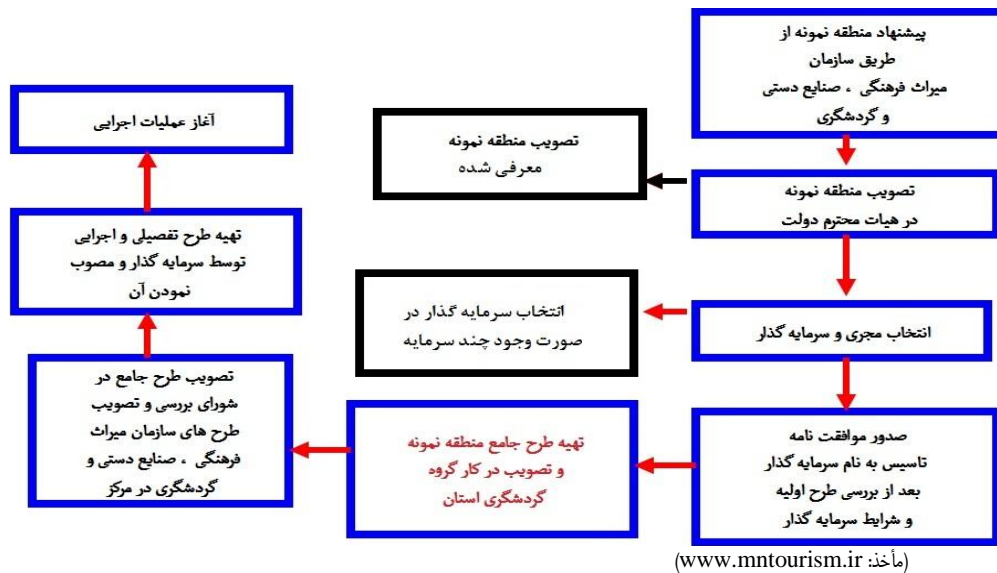
عمق مشکلات ساختاری این منطقه لازم است تا با استفاده از تمام امکانات و قابلیت‌ها برای رفع محرومیت‌ها، ایجاد اشتغال و کسب درآمد از راه‌های مختلف اقدام شود. سازمان میراث فرهنگی گردشگری و صنایع دستی استان به‌منظور دستیابی به این هدف مناطق نمونه گردشگری متعددی را (۹ منطقه نمونه گردشگری) در سطح شهرستان برای رشد و توسعه گردشگری مشخص کرده‌است، این مناطق عبارتند از: سد حنا، پادنا و چشمه بابا زرنگ، بی‌بی سیدان، زید بن علی، آب ملخ، ونک، چهل چشمه، آبشار سمیرم، غار دنگرلو.

روش تحقیق

امروزه بسیاری از کشورهای جهان، ابعاد گسترده صنعت گردشگری را از نظر تولید، اشتغال و ایجاد درآمد درک کرده‌اند و از چند دهه پیش به توسعه این صنعت توجه کرده‌اند. کشور جمهوری اسلامی ایران از جمله کشورهایی است که به علت داشتن توانمندی‌های طبیعی، تاریخی و فرهنگی، همواره مورد توجه گردشگران نقاط مختلف دنیا قرار داشته‌است که این عامل شرایط مساعدی را برای بهره‌برداری و توسعه زیرساخت‌های گردشگری فراهم می‌سازد. با توجه به اهداف و سیاست‌های دولت در سند چشم‌انداز کشور که در آن سالانه به ورود ۲۰ میلیون گردشگر خارجی تأکید شده‌است، ایجاد زیرساخت‌های گردشگری از جمله ایجاد مناطق نمونه گردشگری اجتناب‌ناپذیر است.

منطقه نمونه گردشگری پهنه‌ای از فضای جغرافیایی است که جذابیت‌های منحصر به فرد طبیعی، تاریخی، فرهنگی و انسان‌ساخت با قابلیت جذب گردشگر داخلی و خارجی دارد. اجزای آن عملکردهای متنوع و مکمل دارند و میان این اجزا تعامل کارکردی متقابل برقرار است. محدوده منطقه نمونه غیرمحصور است و اجزای آن با توسعه هماهنگ و به‌هم‌پیوسته، طیف وسیعی از خدمات مختلف را به گردشگران ارائه می‌کنند. مقصود از سطح منطقه نمونه، دامنه اثرگذاری منطقه نمونه از نظر ترکیب و تنوع جاذبه‌ها، خدمات و میزان جذابیت آن برای طیف‌های مختلف بازار گردشگری است و منظور از درجه منطقه نمونه، رتبه یا پایه‌ای است که به مناطق نمونه گردشگری سطوح مختلف در چهار درجه اعطا می‌شود (رنجبر، ۱۳۹۰).

وزیران عضو شورای عالی میراث فرهنگی و گردشگری به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۱۳۸۳.۵.۲۶ آیین‌نامه اجرایی نحوه تشکیل و اداره مناطق نمونه گردشگری را تصویب کردند. شکل زیر گردش کار و فرآیند اجرای مناطق نمونه گردشگری را نشان می‌دهد:

(مأخذ: www.mntourism.ir)

شکل ۱. گردش کار و فرآیند اجرای مناطق نمونه گردشگری

این پژوهش برای ارزیابی اولویت‌های سرمایه‌گذاری در مناطق نمونه گردشگری شهرستان سمیرم انجام شده‌است، از این رو به لحاظ هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش، توصیفی-تحلیلی و از لحاظ جمع‌آوری اطلاعات، مطالعه اسنادی - میدانی است. جامعه آماری این پژوهش کارشناسان سازمان‌های فعال در گردشگری شهرستان سمیرم بود که شامل ۲۰ نفر از کارشناسان سازمان‌های میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، شهرداری و محیط زیست می‌شود. از آنجا که هیچ‌گونه معیار و شاخص مشخصی از طرف سازمان برای اولویت‌بندی این مناطق ارائه نشده‌است. بنابراین در پژوهش حاضر ابتدا معیارهایی (با توجه به مدل راهبردی سوات) انتخاب می‌شود و به کمک کارشناسان و متخصصان نقاط قوت و ضعف مناطق گردشگری شهرستان با استفاده از روش تصمیم‌گیری دلفی ارزیابی می‌شود و برای تلفیق با تکنیک سلسله‌مراتبی (AHP) نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید به عنوان معیار، شاخص‌ها به عنوان زیرمعیار و مناطق نمونه گردشگری به عنوان گزینه در نظر گرفته می‌شوند و سپس با استفاده از نرم‌افزار اکسپرت چویس^۱ معیارها، زیرمعیارها و گزینه‌ها مقایسه زوجی می‌شوند و در نهایت براساس معیارها و شاخص‌های شناخته‌شده و تأثیرگذار در اولویت‌بندی جاذبه‌ها، برای برنامه‌ریزی و

سرمایه‌گذاری، این مکان‌ها اولویت‌بندی و از بین مکان‌ها، مکانی که توانمندی و ظرفیت بالاتری دارد، به عنوان اولویت اول برای تبدیل به منطقه نمونه گردشگری معرفی می‌شود.

مدل سوات^۱:

سوات حرف اول چهار کلمه انگلیسی با معادل فارسی قوت^۲، ضعف^۳، فرصت^۴ و تهدید^۵ است (زیاری، ۱۳۸۳). این مدل ابتدا در بخش تجاری استفاده می‌شد (کیتس^۶ و همکاران، ۲۰۰۶) اما در ادامه برای برنامه‌ریزی راهبردی در شهرها استفاده شد (ارم استرونگ^۷، ۲۰۰۵). تجزیه و تحلیل تحلیل سوات شناسایی نظام‌مند عواملی است که راهبرد، باید بهترین سازگاری را با آنها داشته- باشد. منطق رویکرد مذکور این است که راهبرد اثربخش، باید قوت‌ها و فرصت‌های سیستم را به حداکثر و ضعف‌ها و تهدیدها را به حداقل برساند. این منطق اگر درست به کار رود، نتایج بسیار خوبی برای انتخاب و طراحی یک راهبرد اثربخش خواهد داشت (حکمت نیا و موسوی، ۱۳۸۵). برای موفقیت در انجام روش سوات، لازم است که شناخت خوبی در مورد وضعیت موجود و روندهای حاکم وجود داشته‌باشد. این تحلیل دو مؤلفه اصلی دارد:

الف) شاخص‌های شرایط درونی^۸:

نقاط قوت و ضعف در وضعیت موجود آن را توصیف می‌کند:

1. SWOT
2. Strengths
3. Weaknesses
4. Opportunities
5. Threats
6. Kitts
7. Armstrong
8. IFAS

جدول ۱. ماتریس عوامل داخلی مؤثر در گردشگری محدوده مورد مطالعه

شاخص	نقاط قوت	نقاط ضعف
اقتصادی	۱- آماده بودن مناطق برای سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی گردشگری در استفاده از منابع طبیعی و انسانی و معرفی آنها به عنوان قطب مهم گردشگری. ۲- مناسب بودن منطقه در ایجاد نمایشگاه و غرفه‌های عرضه و فروش صنایع دستی و محصولات محلی برای گردشگران.	۱- عدم تمایل مردم مناطق نمونه برای سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری، به دلیل عدم آشنایی با این صنعت. ۲- عدم برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری دولتی برای توسعه مناطق نمونه.
اجتماعی فرهنگی	۳- آگاهی بالای مردم مناطق و حس همکاری و مشارکت در بین مردم این مناطق. ۴- وجود امنیت اجتماعی لازم در مناطق نمونه گردشگری. ۵- احیای سنت‌های محلی	۳- نامناسب بودن و عدم کفایت تسهیلات بهداشتی و خدماتی. ۴- نامناسب بودن تأسیسات و تسهیلات اقامتی و رفاهی.
اکولوژیکی	۶- چشم‌اندازهای زیبا و منحصر به فرد. ۷- نزدیکی به مرکز شهر و دسترسی آسان گردشگران. ۸- محیطی آرام برای استراحت شهرنشینان و گردشگران.	۵- نامناسب بودن زیرساخت‌های محیطی و کالبدی. ۶- نامناسب بودن تأسیسات و تسهیلات تفریحی.
تفادی	۹- توجه مسئولان به اشتغال‌زایی با گسترش و توسعه گردشگری به عنوان یکی از مهم‌ترین راه‌کارهای توسعه مناطق کمتر توسعه‌یافته.	۷- عدم آشنایی مردم مناطق و عدم آشنایی آن‌ها در نحوه برخورد با گردشگران. ۸- عدم ساماندهی مناسب مناطق نمونه. ۹- نامناسب بودن امکانات تبلیغ جاذبه‌های گردشگری شهرستان.

(مأخذ: نگارندگان)

ب) شاخص‌های بیرونی^۱

که با تهدید موجود و فرصت‌های ناشناخته توصیف می‌شود:
فرصت: هر موقعیت یا ویژگی خارجی که در تقاضای موضوع در نظر گرفته می‌شود.
تهدید: چالش‌های حاصل از روند نامطلوب یا هر شرایط خارجی است که به صورتی نامساعد بر موقعیت موضوع تأثیر می‌گذارد (افتخاری و دیگران، ۱۳۸۵).

جدول ۲. ماتریس عوامل خارجی مؤثر در گردشگری محدوده مورد مطالعه

شاخص	فرصت‌ها	تهدیدها
اقتصادی	۱- افزایش توجه دولت به برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری در گردشگری.	۱- عدم استقبال سرمایه‌گذاران.
	۲- افزایش انگیزه بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در این مناطق.	۲- تعطل دولت در برنامه‌ریزی.
	۳- افزایش سطح رفاه و کیفیت زندگی مردم بومی.	۳- قیمت زمین و بورس‌بازی.
فرهنگی و اجتماعی	۴- افزایش انگیزه مردم برای مسافرت به این مناطق.	۴- تراکم بیش از حد جمعیتی و افزایش تخلف اجتماعی.
	۵- وجود قطب‌های بزرگ جمعیتی در نزدیکی مناطق نمونه گردشگری شهرستان.	۵- عدم درک روشن مردم منطقه از گردشگری.
	۶- مطرح شدن حفاظت محیط زیست برای جلوگیری از تخریب.	۶- تعارض میان فرهنگ گردشگران و مردم منطقه.
اکولوژیکی و محیطی	۷- نزدیکی به مراکز خدماتی.	۷- تخریب محیط زیست منطقه.
	۸- افزایش توجه و تمایل مسئولان برای توسعه فعالیت‌های گردشگری در این مناطق.	۸- نبود برنامه‌ریزی برای کاهش آسیب‌های زیست-محیطی حضور گردشگران.
	۹- توجه مسئولان به تأثیر گردشگری در تنوع فعالیت‌های اقتصادی.	۹- اختیارات محدود سازمان‌های موجود در منطقه برای جذب نیروهای متخصص.

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

از طریق این مدل می‌توان ضعف‌ها را به قوت بدل کرد و با به حداقل رساندن ضعف‌های داخلی و تهدیدهای خارجی، از فرصت‌ها استفاده کرد (ارسلان و دها، ۲۰۰۸). همچنین سوات می‌تواند پایه‌ای مناسب برای فرمول‌بندی سیاست و خط‌مشی ارائه دهد (ام سی دونالد، ۱۹۹۳).

در این مدل برای تحلیل موضوع باید مراحل زیر طی شود:

- ۱- تهیه فهرست فرصت‌ها، تهدیدها، نقاط قوت و نقاط ضعف به صورت کمی.
- ۲- محاسبه کمی و وزن‌دهی به شاخص‌های نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید.
- ۳- تهیه ماتریسی که در آن شاخص‌های چهارگانه اولیه به صورت دو به دو ترکیب می‌شوند.

فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (ای اچ پی)

یکی از کارآمدترین تکنیک‌های تصمیم‌گیری فرآیند تحلیل سلسله‌مراتبی^۱ است که اولین بار توماس ال ساعتی در ۱۹۸۰ آن را مطرح کرد. این مدل بر اساس مقایسه‌های زوجی بنا نهاده شده و به مدیران امکان می‌دهد، سناریوهای مختلف را بررسی کنند (وحیدنیا^۲ و دیگران، ۲۰۰۹). در واقع برای به کارگیری روش (ای اچ پی)، در فرآیند ارزیابی، مراحل اساسی به شرح زیر انجام می‌شود.

۱. ساختن سلسله‌مراتب: سلسله‌مراتبی بودن ساختار به این دلیل است که عناصر تصمیم‌گیری (اهداف، معیارها، زیرمعیارها و گزینه‌ها) را می‌توان در سطوح مختلف خلاصه کرد (بون^۴، ۱۹۹۳).
۲. تعیین ضریب اهمیت معیارها و زیرمعیارها: در این روش معیارها، دو به دو با یکدیگر مقایسه می‌شوند و درجه اهمیت هر یک از آنها نسبت به دیگری مشخص می‌شود (همان).
۳. تعیین ضریب اهمیت گزینه‌ها: در این مرحله اولویت گزینه‌ها در ارتباط با زیرمعیارها و اگر معیاری، زیرمعیاری نداشته باشد، مستقیم با خود آن معیار داوری و قضاوت می‌شود. مقایسه گزینه‌های مختلف نسبت به معیارها و زیرمعیارها (اگر زیرمعیاری نداشته باشد) انجام می‌شود. در صورتی که معیارها با یکدیگر نسبت به هدف مطالعه مقایسه می‌شوند. بنابراین به جای اینکه سؤال شود معیار، در دستیابی به هدف چقدر از معیار ز مهم‌تر است؟ در مقایسه گزینه‌ها، سؤال به این ترتیب مطرح می‌شود که گزینه A، در ارتباط با زیر معیار X، چقدر بر گزینه Z، اولویت دارد (خورشید دوست و عادل، ۱۳۸۸).
۴. بررسی سازگاری در قضاوت‌ها: این ضریب باید کمتر از ۰/۱ باشد. استفاده از این ضریب به تجزیه و تحلیل تصمیم قبل از انتخاب نهایی مکان کمک می‌کند (همان) برای محاسبه میزان ناسازگاری، ابتدا ماتریس مقایسه زوجی (A) در بردار وزن (W)، ضرب شد تا تخمین مناسبی از $\lambda_{max} W$ به دست آید. به عبارتی $A \times W = \lambda_{max} W$ باشد. با تقسیم مقدار $\lambda_{max} W$ بر W مربوط مقدار λ_{max} و سپس متوسط λ_{max}

1. AHP
2. Analytical Hierarchy process
3. Vahidnia
4. Bowen

محاسبه شد و مقدار شاخص ناسازگاری از طریق رابطه زیر به دست آمد (قدسی پور، ۱۳۸۷).

$$CR = \frac{CI}{RI} \quad \text{رابطه (۲)}$$

$$CI = \frac{\lambda_{max} - n}{n - 1} \quad \text{رابطه (۱)}$$

مقدار RI، از جدول زیر استخراج می‌شود:

جدول ۳. مقادیر RI ماتریس‌های تصادفی

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	N
۵۹/۱	۵۷/۱	۵۶/۱	۴۸/۱	۵۱/۱	۴۹/۱	۴۵/۱	۴۱/۱	۳۲/۱	۲۴/۱	۱۲/۱	۹/۰	۵/۰	۰	R.I

اگر میزان ناسازگاری کوچکتر یا مساوی ۰/۱ باشد، سازگاری سیستم قابل قبول است و اگر بیشتر از ۰/۱ باشد بهتر است تصمیم‌گیرنده در قضاوت‌های خود تجدید نظر کند (دی و رامچاران، ۲۰۰۰).

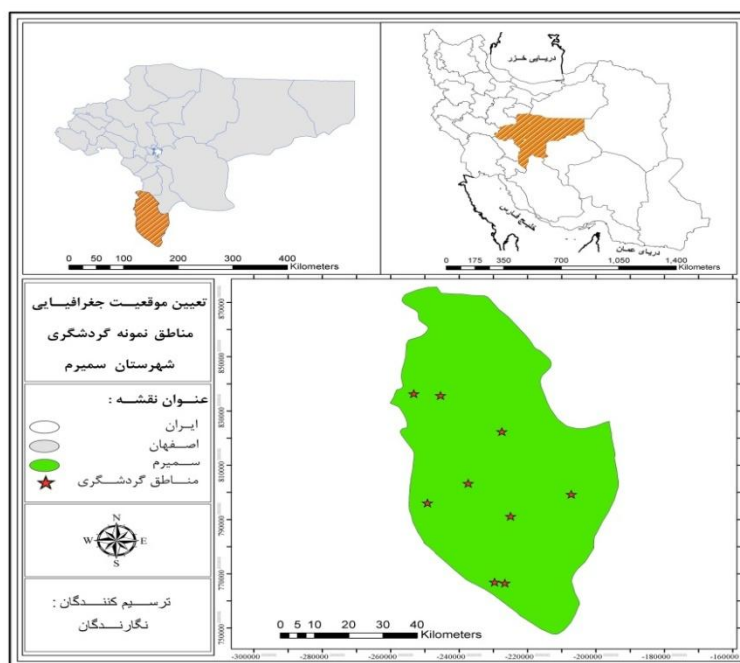
محدوده مورد مطالعه

شهرستان سمیرم با ۵۲۲۴ کیلومتر مربع مساحت، ۴/۹۵ درصد از مساحت استان اصفهان را دربر گرفته است. و در ۱۵۳ کیلومتری جنوب اصفهان بین ۵۱ درجه و ۱۷ دقیقه تا ۵۲ درجه ۳ دقیقه طول شرقی و عرض ۳۰ درجه و ۴۳ دقیقه تا ۳۱ درجه و ۵۱ دقیقه عرض شمالی واقع شده است. این شهرستان با ارتفاع متوسط ۲۴۰۰ متر از سطح دریا در جنوب استان اصفهان قرار گرفته است و از شمال به شهرستان شهرضا و از شرق به استان فارس از جنوب به استان کهکویه و بویراحمد و از غرب به استان چهارمحال و بختیاری محدود می‌شود (قاسمی، ۱۳۸۴).

جدول ۴. ویژگی‌های مناطق نمونه گردشگری شهرستان سمیرم

فاصله تا مرکز شهرستان به کیلومتر	وسعت جاذبه به هکتار	زیرگونه جاذبه	درجه فعلی جذابیت	نوع جاذبه	روستاهای مجاور	دهستان	بخش	نام جاذبه
۴	۱۵	آبشار	ملی	طبیعی	شهر سمیرم	-	مرکزی	آبشار سمیرم
۱۱۰	۵	چشمه	استانی	طبیعی	بیده	پادنا علیا	پادنا	چهل چشمه
۳۵	۲۰	سد و دریاچه	ملی	انسان ساخت	حنا-اسلام‌آباد	حنا	مرکزی	سد حنا
۲۰	۱۰	چشمه و زیارتگاه	استانی	طبیعی- مذهبی	ونک-قلعه قدم	ونک	مرکزی	چشمه‌های امام-زاده زید بن علی
۱۱۰	۱	غار	ملی	طبیعی	بیده	پادنا علیا	پادنا	غار دنگزلو
۴۰	۵	آبشار	استانی	طبیعی	بی بی سیدان-تنگ خشک	پادنا سفلی	پادنا	آبشار بی بی سیدان
۵۰	۲۰	آبشار-غار-تونل	ملی	طبیعی	سادات آباد-چهار راه	پادنا سفلی	پادنا	آبشار آب ملخ
۵۰	۱۲	چشمه	استانی	طبیعی	کمه	پادنا وسطی	پادنا	چشمه بابا زرنگ
۳۵	۳	چشمه	استانی	طبیعی	ونک-سولگان	ونک	مرکزی	ونک و چشمه ناز

(مأخذ: اریسیان، ۱۳۸۲: ۱۶۲)

نقشه ۱. موقعیت جغرافیایی مناطق نمونه گردشگری شهرستان سمیرم

نتایج

– محاسبه وزن معیارها زیرمعیارها و گزینه‌ها

در ابتدا وزن معیارها و زیرمعیارهای انتخابی، با کمک متخصصان و کارشناسان مقوله گردشگری و با نرم‌افزار اکسپرت چویس^۱ بر اساس جدول ۵ و ۶ تعیین شد. نتایج مقایسه زوجی معیارها در جدول ۷ آمده‌است. بعد از مقایسه زوجی معیارها، زیرمعیارها مقایسه زوجی شدند، در جدول شماره ۸ نتایج مقایسه زوجی زیرمعیاری، معیار نقاط قوت و وزن نسبی هر یک از این زیرمعیارها آمده‌است. برای پرهیز از اطاله کلام جداول مقایسه زوجی زیرمعیارهای دیگر مطرح نمی‌شود. در جدول شماره ۹ وزن نسبی تمام زیرمعیارها آمده‌است.

جدول ۵. مقایسه زوجی معیارها و محاسبه وزن نسبی (ناسازگاری ۰/۱)

وزن نسبی	تهدید	فرصت	نقاط ضعف	نقاط قوت	
۰/۶۱۰	۹	۳	۹	۱	نقاط قوت
۰/۰۵۹	۱	۵	۱	-	نقاط ضعف
۰/۲۷۴	۶	۱	-	-	فرصت
۰/۰۵۷	۱	-	-	-	تهدید

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

هریک از معیارها تعدادی زیرمعیار با ضریب اهمیت متفاوت دارند. بنابراین پس از مقایسه معیارهای اصلی زیرمعیارهای آن با یکدیگر مقایسه می‌شوند. در نتیجه برای زیرمعیارهای هر یک از معیارها (قابلیت دسترسی، مستعد بودن منطقه برای سرمایه‌گذاری، چشم‌انداز زیبا، امنیت اجتماعی و ...) یک مقایسه زوجی انجام می‌شود.

جدول ۶. مقایسه زوجی زیرمعیارهای معیار ویژگی های گردشگری مناطق نمونه گردشگری

وزن نسبی	ایجاد نمایشگاه	مهمان نوازی	آگاهی بالای مردم منطقه	امنیت اجتماعی	محیطی آرام	دسترسی آسان	توجه مسئولان به اشتغال زایی	چشم انداز زیبا	مستعد بودن منطقه	زیرمعیارهای معیار نقاط قوت
۰/۰۶۰	۲	۷	۶	۳	۴/۵	۲	۳	۴	۱	مستعد بودن منطقه
۰/۰۲۶	۴	۷	۷	۵	۲	۲	۷	۱	-	چشم انداز زیبا
۰/۱۵۴	۲	۲	۱	۱	۷	۳	۱	-	-	توجه مسئولان به اشتغال زایی
۰/۰۴۵	۵	۴	۳	۵	۴	۱	-	-	-	دسترسی آسان
۰/۰۲۲	۶	۷	۵	۴	۱	-	-	-	-	محیطی آرام
۰/۱۶۹	۲	۲	۲	۱	-	-	-	-	-	امنیت اجتماعی
۰/۱۵۲	۲	۳	۱	-	-	-	-	-	-	آگاهی بالای مردم منطقه
۰/۲۶۲	۲	۱	-	-	-	-	-	-	-	مهمان نوازی
۰/۱۱۰	۱	-	-	-	-	-	-	-	-	ایجاد نمایشگاه

(مأخذ: یافته های تحقیق)

جدول ۷. وزن نسبی تمامی زیرمعیارها

نقاط قوت		نقاط ضعف		فرصت‌ها		تهدیدها	
معیار	وزن	زیرمعیار	وزن	زیرمعیار	وزن	زیرمعیار	وزن
مستعد بودن منطقه	۰/۰۶۰	عدم تمایل مردم	۰/۰۹۸	افزایش توجه دولت به سرمایه‌گذاری	۰/۱۳۸	عدم استقبال سرمایه‌گذاران	۰/۰۳۹
چشم‌انداز زیبا	۰/۰۲۶	عدم وجود برنامه-ریزی دولتی	۰/۴۸۹	افزایش انگیزه بخش خصوصی	۰/۰۲۳	تعطل دولت در برنامه‌ریزی	۰/۱۱۶
اعتقاد مسئولان به اشتغال	۰/۱۵۴	عدم کفایت تسهیلات بهداشتی	۰/۲۹۴	افزایش سطح رفاه و کیفیت زندگی	۰/۰۳۱	قیمت زمین و بورس بازی	۰/۰۰۶
دسترسی آسان	۰/۰۴۵	نامناسب بودن تسهیلات اقامتی	۰/۰۲۰	افزایش انگیزه مردم برای سفر به این منطقه	۰/۰۱۷	تراکم جمعیتی و افزایش تخلف	۰/۰۱۰
محیطی آرام	۰/۰۲۲	نامناسب بودن زیرساخت‌های محیطی	۰/۰۱۶	وجود قطب‌های بزرگ جمعیتی در نزدیکی مناطق	۰/۰۲۸	تعارض فرهنگ گردشگری و مردم	۰/۰۰۸
امنیت اجتماعی	۰/۱۶۹	نامناسب بودن تجهیزات تفریحی	۰/۰۲۴	حفظ محیط زیست	۰/۵۵۲	تخریب محیط زیست	۰/۲۷۱
آگاهی بالای مردم منطقه	۰/۱۵۲	عدم آشنای مردم با گردشگران	۰/۰۳۳	نزدیکی به مراکز خدماتی	۰/۰۲۸	نبود برنامه‌ریزی برای کاهش آسیب-های زیست محیطی	۰/۳۱۰
احیای سنت-های محلی	۰/۲۶۲	عدم سامان‌دهی منطقه	۰/۰۱۴	تمایل مسئولان برای توسعه فعالیت-های گردشگری ایجاد تنوع فعالیت-	۰/۱۳۸	اختیار محدود سازمان‌ها	۰/۰۰۶
ایجاد نمایشگاه	۰/۱۱۰	نامناسب بودن امکانات تبلیغ	۰/۰۱۲	های اقتصادی با توسعه گردشگری در منطقه	۰/۰۳۹	عدم درک روشن از توسعه گردشگری	۰/۲۳۳

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

پس از وزن‌دهی و مقایسه زوجی تک تک معیارها (نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید) و زیرمعیارها (شاخص‌ها) وزن آنها در گزینه‌ها (مناطق نمونه گردشگری) تعیین شد، برای تعیین وزن نسبی معیارها و زیرمعیارها در گزینه‌ها ابتدا اطلاعات مورد نیاز برای سنجش و مقایسه گزینه‌ها (مناطق نمونه گردشگری) جمع‌آوری شد. داشتن اطلاعات صحیح (داده‌های درست و قابل اطمینان) در مورد هریک از گزینه‌ها مهمترین بخش تحقیق بود. بنابراین به مشاهده‌های میدانی اقدام شد و از کارشناسان سازمان میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری شهرستان سمیرم نیز استفاده شد.

جدول ۸. مقایسه مستعد بودن منطقه برای سرمایه‌گذاری (ناسازگاری ۰/۰۴)

مناطق نمونه	آبشار سمیرم	آب ملخ	بی‌بی - سیدان	پادنا و چشمه بابا زرنگ	سد حنا	ونک	چهل چشمه	غار دنگزلو	زیدین علی	وزن نسبی
آبشار سمیرم	۱	۵	۴	۴	۴	۳	۶	۶	۲	۰/۳۳۵
آب ملخ	-	۱	۱	۱/۵	۱/۵	۱	۲	۳	۲	۰/۱۰۸
بی‌بی سیدان	-	-	۱	۲	۳	۲	۲	۲	۲	۰/۱۳۲
پادنا و چشمه بابا زرنگ	-	-	-	۱	۲	۲	۳	۳	۲	۰/۱۱۲
سد حنا	-	-	-	-	۱	۲	۲	۲	۲	۰/۰۷۶
ونک	-	-	-	-	-	۱	۲	۳	۱	۰/۰۹۰
چهل چشمه	-	-	-	-	-	-	۱	۲	۱	۰/۰۵۲
غار دنگزلو	-	-	-	-	-	-	-	۱	۲	۰/۰۴۷
زیدین علی	-	-	-	-	-	-	-	-	۱	۰/۰۵۸

برای جلوگیری از طولانی شدن، جداول مقایسه زوجی گزینه‌ها نسبت به زیرمعیارها مطرح نمی‌شود و در جدول شماره ۹ فقط وزن نسبی گزینه‌ها در زیرمعیارهای آن ارائه می‌شود. برای مقایسه زوجی و تعیین وزن نسبی زیرمعیارها از نرم‌افزار اکسپرت چویس استفاده شده است. در ضمن وزن (W_j) آخر جدول شماره ۹ نیز وزن اصلی هر یک از زیرمعیارهای مورد مطالعه در پژوهش که از حاصل ضرب وزن معیارها در تک تک زیرمعیارهای آنها به دست آمده است؛ ذکر شده است.

جدول ۹. وزن نسبی گزینه‌ها (مناطق نمونه گردشگری بررسی شده) نسبت به زیرمعیارهای مربوط

نام منطقه	معیار	مستند بودن منطقه	چشم انداز زیبا	اعتقاد مسئولان به اشتغال	دسترسی آسان	مجموعی آرام	امنیت اجتماعی	آگاهی بالا	جهان نواری	ایجاد نمایشگاه	عدم تعادل مردم	عدم وجود برنامه‌ریزی دولتی	عدم کفایت تسهیلات بهداشتی	عدم تناسب بودجه	بودن زیرساخت‌های مناسب	بودن تجهیزات آموزشی	عدم آشنایی مردم با گردشگران	عدم ساماندهی منطقه	نامناسب بودن امکانات تبلیغ
آبشار سمیرم	۰/۳۳۶	۰/۲۹۷	۰/۲۳۵	۰/۲۵۵	۰/۲۴۱	۰/۲۶۸	۰/۲۶۴	۰/۲۵۱	۰/۲۶۸	۰/۲۶۸	۰/۲۶۸	۰/۲۶۸	۰/۲۶۸	۰/۲۶۸	۰/۲۶۸	۰/۲۶۸	۰/۲۶۸	۰/۲۶۸	۰/۲۶۸
آب ملخ	۰/۱۰۸	۰/۱۴۹	۰/۰۶۷	۰/۰۸۵	۰/۰۸۰	۰/۰۶۷	۰/۰۷۴	۰/۰۵۱	۰/۰۸۰	۰/۰۸۰	۰/۰۵۱	۰/۰۷۴	۰/۰۵۱	۰/۰۸۰	۰/۰۵۱	۰/۰۷۴	۰/۰۵۱	۰/۰۸۰	۰/۰۵۱
بی بی سیدان	۰/۱۳۳	۰/۰۹۹	۰/۰۵۶	۰/۰۸۵	۰/۰۸۰	۰/۰۶۷	۰/۰۹۸	۰/۰۶۴	۰/۰۸۰	۰/۰۸۰	۰/۰۶۴	۰/۰۹۸	۰/۰۶۴	۰/۰۸۰	۰/۰۶۴	۰/۰۹۸	۰/۰۶۴	۰/۰۸۰	۰/۰۶۴
پادانا و چشمه بابا..	۰/۱۱۲	۰/۰۷۴	۰/۰۴۴	۰/۰۶۴	۰/۰۸۰	۰/۰۶۴	۰/۰۹۸	۰/۰۶۴	۰/۰۸۰	۰/۰۸۰	۰/۰۶۴	۰/۰۹۸	۰/۰۶۴	۰/۰۸۰	۰/۰۶۴	۰/۰۹۸	۰/۰۶۴	۰/۰۸۰	۰/۰۶۴
سد خنا	۰/۰۷۶	۰/۰۷۴	۰/۰۵۶	۰/۰۵۶	۰/۰۶۰	۰/۰۶۹	۰/۰۷۴	۰/۰۶۰	۰/۰۶۰	۰/۰۶۰	۰/۰۶۰	۰/۰۶۰	۰/۰۶۰	۰/۰۶۰	۰/۰۶۰	۰/۰۶۰	۰/۰۶۰	۰/۰۶۰	۰/۰۶۰
اونک	۰/۰۹۰	۰/۰۹۹	۰/۰۱۲	۰/۰۱۲	۰/۰۲۰	۰/۰۳۴	۰/۰۹۸	۰/۰۸۵	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰
چهل چشمه	۰/۰۵۲	۰/۰۵۹	۰/۰۶۷	۰/۰۶۴	۰/۰۴۸	۰/۰۵۴	۰/۰۵۶	۰/۰۵۱	۰/۰۴۸	۰/۰۴۸	۰/۰۴۸	۰/۰۴۸	۰/۰۴۸	۰/۰۴۸	۰/۰۴۸	۰/۰۴۸	۰/۰۴۸	۰/۰۴۸	۰/۰۴۸
غار دنگزلو	۰/۰۴۷	۰/۰۵۰	۰/۰۵۶	۰/۰۶۴	۰/۰۶۴	۰/۰۶۴	۰/۰۵۶	۰/۰۵۱	۰/۰۶۴	۰/۰۶۴	۰/۰۶۴	۰/۰۶۴	۰/۰۶۴	۰/۰۶۴	۰/۰۶۴	۰/۰۶۴	۰/۰۶۴	۰/۰۶۴	۰/۰۶۴
زید بن علی	۰/۰۵۸	۰/۰۹۹	۰/۰۶۸	۰/۰۶۸	۰/۰۱۲	۰/۰۳۴	۰/۰۴۷	۰/۰۴۵	۰/۰۱۲	۰/۰۱۲	۰/۰۱۲	۰/۰۱۲	۰/۰۱۲	۰/۰۱۲	۰/۰۱۲	۰/۰۱۲	۰/۰۱۲	۰/۰۱۲	۰/۰۱۲
ناسازگاری	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	۰/۰۰۲	۰/۰۰۲	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
WJ	۰/۰۸۹	۰/۰۶۱	۰/۰۴۴	۰/۰۳۰	۰/۰۳۰	۰/۰۳۰	۰/۰۲۶	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰

نام منطقه	معیار	افزایش توجه دولت به سرمایه‌گذاری	افزایش انگیزه بخش خصوصی	افزایش سطح رفاه و کیفیت زندگی	افزایش انگیزه مردم برای سفر به این منطقه	وجود قطب‌های بزرگی جمعیتی در نزدیکی مناطق	حفاظت محیط زیست	نزدیکی به مراکز خدماتی	عامل مسئولان برای توسعه فعالیت‌های گردشگری	ایجاد تفریح فعالیت‌های اقتصادی در اثر توسعه گردشگری در منطقه	عدم استقلال سرمایه گذاران	قیمت زمین و بورس پاری	تراکم جمعیتی و افزایش تعقیدات	تعارض فرهنگ گردشگری و مردم	تخریب محیط زیست	بودن برنامه ریزی جهت کاهش اثرات زیست محیطی	اختیارات محدود سازمان‌ها	عدم درک روشن از توسعه گردشگری	
آبشار سمیرم	۰/۳۱۵	۰/۳۱۹	۰/۳۲۲	۰/۲۸۱	۰/۲۸۱	۰/۴۰۴	۰/۳۸۵	۰/۳۳۶	۰/۳۶۱	۰/۳۶۱	۰/۳۳۶	۰/۳۶۱	۰/۳۶۱	۰/۳۶۱	۰/۳۶۱	۰/۳۶۱	۰/۳۶۱	۰/۳۶۱	
آب ملخ	۰/۰۷۹	۰/۰۴۸	۰/۰۵۵	۰/۰۶۸	۰/۰۶۸	۰/۰۵۸	۰/۰۴۸	۰/۰۵۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸
بی بی سیدان	۰/۰۶۳	۰/۰۴۲	۰/۰۴۷	۰/۰۶۸	۰/۰۶۸	۰/۰۷۰	۰/۰۵۵	۰/۰۶۰	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸
پادانا و چشمه بابا..	۰/۱۰۵	۰/۰۴۸	۰/۰۳۳	۰/۰۳۶	۰/۰۳۶	۰/۰۱۶	۰/۰۱۲	۰/۰۱۶	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸
سد خنا	۰/۰۷۹	۰/۰۴۲	۰/۰۶۶	۰/۰۵۴	۰/۰۵۴	۰/۰۵۸	۰/۰۴۸	۰/۰۵۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸
اونک	۰/۱۰۵	۰/۰۴۸	۰/۰۱۱	۰/۰۳۶	۰/۰۳۶	۰/۰۱۶	۰/۰۱۲	۰/۰۱۶	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸
چهل چشمه	۰/۰۴۵	۰/۰۴۲	۰/۰۵۵	۰/۰۵۴	۰/۰۵۰	۰/۰۵۸	۰/۰۴۸	۰/۰۴۶	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸
غار دنگزلو	۰/۰۵۲	۰/۰۴۸	۰/۰۸۳	۰/۰۵۴	۰/۰۶۷	۰/۰۵۸	۰/۰۴۸	۰/۰۴۶	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸
زید بن علی	۰/۱۵۷	۰/۳۳۹	۰/۱۶۶	۰/۱۳۶	۰/۰۵۸	۰/۰۱۶	۰/۰۰۶	۰/۰۱۶	۰/۰۰۹	۰/۰۰۹	۰/۰۰۹	۰/۰۰۹	۰/۰۰۹	۰/۰۰۹	۰/۰۰۹	۰/۰۰۹	۰/۰۰۹	۰/۰۰۹	۰/۰۰۹
ناسازگاری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۴	۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
WJ	۰/۰۰۸	۰/۰۰۶	۰/۰۰۵	۰/۰۰۲	۰/۰۰۲	۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱

(مأخذ: محاسبه نگارندگان)

جدول ۱۰. ضرایب اولویت‌بندی مناطق نمونه گردشگری شهرستان سمیرم برای سرمایه‌گذاری

اولویت	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم	هفتم	هشتم	نهم
منطقه	آبشار سمیرم	زید بن علی	ونک	پادانا و چشمه بابا زرنگ	سد حنا	بی بی سیدان	آب ملخ	چهل چشمه	غار دنگز لو
ضریب اولویت	۰/۲۹۵	۰/۱۶۲	۰/۱۱۰	۰/۱۰۸	۰/۰۷۱	۰/۰۷۱	۰/۰۷۰	۰/۰۵۷	۰/۰۵۶

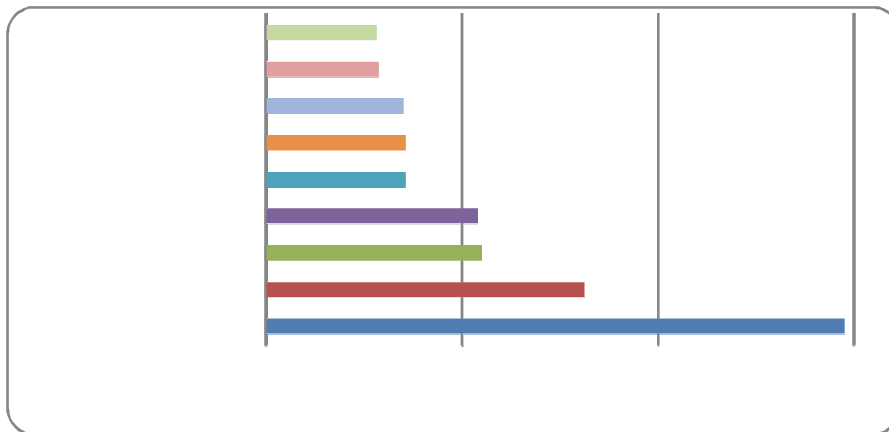
(مأخذ: محاسبات نگارندگان)

جدول ۱۱. اولویت‌بندی مناطق نمونه گردشگری شهرستان سمیرم برای سرمایه‌گذاری

نام	آبشار سمیرم	آب ملخ	بی بی سیدان	پادانا و چشمه بابا زرنگ	سد حنا	ونک	چهل چشمه	غار دنگز لو	زید بن علی
ضریب	۰/۲۹۵	۰/۰۷۰	۰/۰۷۱	۰/۱۰۸	۰/۰۷۱	۰/۱۱۰	۰/۰۵۷	۰/۰۵۶	۰/۱۶۲

(مأخذ: محاسبات نگارندگان)

همانطور که در جدول ۱۰ و ۱۱ نشان داده شد منطقه آبشار سمیرم با ضریب اولویت ۰/۲۹۵ بهترین مکان برای سرمایه‌گذاری‌های توسعه گردشگری در بین مناطق نمونه گردشگری شهرستان سمیرم است. نتایج اولویت‌ها به شکل نمودار در شکل ۲ مشاهده می‌شود.

شکل ۲. نمودار اولویت‌بندی مناطق نمونه گردشگری شهرستان سمیرم

برای توسعه مناطق نمونه انتخاب‌شده و هدفمند بودن سرمایه‌گذاری‌ها در این مناطق و توسعه پایدار گردشگری، با توجه به نقاط قوت و ضعف و تهدیدها و فرصت‌های ارائه‌شده در پایان راهبردهایی براساس ماتریس سوات ارائه شده است

جدول ۱۲. جدول راهبردهای رقابتی/تهاجمی

ردیف	راهبردهای رقابتی/تهاجمی (SO)
۱	بهره‌گیری هدفمند از افزایش انگیزه مسافرت در بین طبقه شهرنشین و نزدیکی به مراکز جمعیتی در برای بهره‌برداری از توانمندی‌های گردشگری منطقه برای ایجاد اشتغال و درآمد برای ساکنان محلی.
۲	شناسایی و بهره‌برداری از جاذبه‌های گردشگری موجود در مناطق نمونه گردشگری.
۳	اعمال هماهنگی بین سازمان‌ها و اداره‌های مرتبط با پروژه‌های مناطق نمونه برای یکپارچه‌سازی عملکردها در زمینه گردشگری.
۴	تبلیغات و زمینه‌سازی و ایجاد انگیزه در بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در مناطق نمونه گردشگری.
۵	تمرکز فعالیت‌ها و سرمایه‌گذاری‌های گردشگری برای بهره‌برداری بهینه از جاذبه‌ها و منابع بدون استفاده گردشگری مناطق نمونه گردشگری.
۶	افزایش ضریب امنیتی برای گردشگران از طریق ایجاد پایگاه‌های ارتباطی و پاسگاه‌های امنیتی و واحدهای کوچک سیار در مناطق نمونه.

(مأخذ: مطالعات نگارندگان)

جدول ۱۳. جدول راهبردهای تنوع (ST)

ردیف	راهبردهای تنوع (ST)
۱	نظارت جدی و پیگیر سازمان‌های مربوط برای جلوگیری از تخریب محیط زیست.
۲	آموزش و فرهنگ‌سازی در بین ساکنان محلی مناطق نمونه گردشگری در زمینه گردشگری و گردشگر.
۳	تنوع‌بخشی به امکانات و خدمات گردشگری موجود در مناطق نمونه گردشگری برای جلب رضایت گردشگران و افزایش قدرت رقابت با مناطق نمونه دیگر در زمینه جذب گردشگر.
۴	ظرفیت‌پذیری و تعیین حد مطلوبیت برای کاهش فشار به محیط و جلوگیری از تراکم و استفاده بیش از حد از توان‌های منطقه.
۵	تدوین طرح‌های گردشگری برای مناطق نمونه در سطح شهرستان و تبدیل آن‌ها به قطب‌های گردشگری در سطح استان.
۶	استخدام و به‌کارگیری نیروهای متخصص در زمینه گردشگری.

(مأخذ: مطالعات نگارندگان)

جدول ۱۴. جدول راهبردهای بازنگری (WO)

ردیف	راهبردهای بازنگری (WO)
۱	توانمندسازی مناطق نمونه و توجه به زیرساخت‌ها و امکانات و تسهیلات زیربنایی لازم برای رفاه حال گردشگران، به‌ویژه بهداشتی، درمانی، حمل و نقل و ... .
۲	بازنگری در نحوه مشارکت مردم و به حداکثر رساندن اشتغال مردم محلی در زمینه گردشگری در مناطق نمونه، از طریق آموزش صحیح مردم برای فعالیت در زمینه گردشگری.
۳	استفاده از اهرم‌های کنترلی برای حفاظت از محیط زیست و بناهای تاریخی مناطق نمونه.
۴	بازنگری در نحوه توزیع امکانات، خدمات و تسهیلات گردشگری و در نظر گرفتن اولویت‌ها در زمینه تخصیص بودجه و ارائه خدمات مختلف در زمینه گردشگری.
۵	بازنگری در نحوه انتخاب مناطق نمونه گردشگری برای صرفه‌جویی در هزینه‌ها و توسعه پایدار گردشگری.
۶	بازنگری در نحوه واگذاری و تفکیک زمین‌های در مناطق نمونه، با تأکید بر پیشگیری از تغییر کاربری‌های منابع طبیعی برای حفظ محیط زیست.

(مأخذ: مطالعات نگارندگان)

جدول ۱۵. جدول راهبردهای تدافعی (WT)

ردیف	راهبردهای تدافعی (WT)
۱	برگزاری سمینارها و نشست‌های (سرمایه‌گذاری در مناطق نمونه گردشگری، با همکاری ارگان‌های مختلف).
۲	زمینه‌سازی و تشویق مردم محلی برای توسعه زیرساخت‌ها، تجهیزات و تسهیلات مختلف گردشگری.
۳	جلوگیری از ایجاد بی‌نظمی در ساخت و سازها به‌خصوص در عرصه چشم‌اندازهای مختلف طبیعی و تاریخی ارزشمند فرهنگی و گردشگری.
۴	گسترش امکانات و زیرساخت‌های لازم در مناطق نمونه گردشگری.
۵	آموزش و اطلاع‌رسانی به مردم در نحوه برخورد با گردشگران برای جلوگیری از تعارض بین گردشگران و مردم محلی.
۶	برگزاری کلاس‌های آموزشی برای بالا بردن سطح تخصص کاری کارکنانی که به نحوی با گردشگری مرتبط باشند.

(مأخذ: مطالعات نگارندگان)

نتیجه

در این پژوهش بعد از تعیین نقاط قوت و ضعف و تهدیدها و فرصت‌های توسعه گردشگری در مناطق نمونه گردشگری سمیرم با استفاده از مدل سوات و انتخاب آن‌ها به عنوان معیارها و زیرمعیارهای منطقه نمونه مناسب برای سرمایه‌گذاری، مناطق نمونه گردشگری شهرستان سمیرم به عنوان گزینه‌های موردبررسی تعیین شد. طی مراحل وزن‌دهی در نرم‌افزار اکسپرت چویس،

گزینه‌های مورد نظر، بر اساس معیارها و زیرمعیارهای انتخابی بررسی شد و در نهایت منطقه نمونه آبشار سمیرم با ضریب اولویت ۰/۲۹۵ در بین ۹ منطقه نمونه گردشگری سمیرم بیشترین امتیاز را به دست آورد. منطقه مورد نظر را می‌توان به‌عنوان بهترین منطقه که شرایط مناسب برای سرمایه‌گذاری و عملیات عمرانی دارد، معرفی کرد. این آبشار که در ۴ کیلومتری شرق شهر سمیرم و در ارتفاع ۲۸۰۰ متری از سطح دریا و در کوه قرار دارد، به علت آب و هوای مطلوب، مناظر زیبا و دل‌انگیز، زیبایی این منطقه را دوچندان کرده‌است و سالانه هزاران نفر گردشگر از این منطقه بازدید می‌کنند. بنابراین توجه به سرمایه‌گذاری در این منطقه و دیگر مناطق نمونه گردشگری همواره باید مورد توجه مسئولان و سازمان‌های دولتی و بخش خصوصی قرار گیرد.

منابع

- ابراهیم زاده، عیسی و آقاسی‌زاده، عبدالله. (۱۳۸۸). «تحلیل عوامل مؤثر بر گسترش گردشگری در ناحیه ساحلی چابهار با استفاده از مدل راهبردی SWOT». *مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای*، سال اول، شماره اول، تابستان.
- احمدی، زینب. (۱۳۸۸). «امکان‌سنجی و برنامه‌ریزی توسعه اکوتوریسم در تالاب چغاخور». *پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری*. دانشگاه اصفهان.
- اریسیان، نسرين. (۱۳۸۲). «شناسایی و معرفی جاذبه‌های اکوتوریسم در شهرستان سمیرم». *پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی*. دانشگاه اصفهان.
- افتخاری، رکن‌الدین و مهدوی، عبدالرضا. (۱۳۸۵). «راه‌کارهای توسعه گردشگری روستایی (نمونه موردی: دهستان لواسان کوچک) با استفاده از مدل سوات». *مجله مدرس*. انتشارات دانشگاه تربیت مدرس، شماره ۴۵.
- بهینافر، ابوالفضل و همکاران. (۱۳۸۹). «پهنه‌بندی آمایشی با رویکرد ارزیابی چند عامله و استفاده از مدل ای اچ پی به منظور توسعه گردشگری در محیط جی ای اس (مطالعه موردی: حوضه آبریز گل‌مکان)». *فصلنامه جغرافیایی*، شماره ۷۰.
- تقوایی، مسعود، احسانی، غلام‌حسین و صفراآبادی، اعظم. (۱۳۸۸). «نقش و جایگاه برنامه‌ریزی چند بعدی در توسعه توریسم و اکوتوریسم (مطالعه موردی: منطقه خرو طبس)». *مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی*، شماره ۳۱.
- حکمت‌نیا، حسن و موسوی، میرنجف. (۱۳۸۵). *کاربرد مدل در جغرافیا با تأکید بر برنامه‌ریزی شهری و ناحیه‌ای*. یزد: نشر علم نوین، چاپ اول.
- خورشید دوست، علی محمد و عادل، زهرا. (۱۳۸۸). «استفاده از فرآیند تحلیل سلسله‌مراتبی برای یافتن مکان بهینه دفن زباله (مطالعه موردی: شهر بناب)». *مجله محیط‌شناسی*، سال ۳۵، شماره ۵۰، تابستان.

- رنجبردستانی، محمود. (۱۳۹۰). «ارزیابی و اولویت‌بندی مناطق نمونه گردشگری استان چهارمحال و بختیاری». *پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری*. دانشگاه اصفهان.
- زیاری، کرامت‌الله. (۱۳۸۸). *اصول و روش‌های برنامه‌ریزی منطقه‌ای*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- زیاری، کرامت‌الله. (۱۳۸۳). *مکتب‌ها نظریه‌ها و مدل‌های برنامه و برنامه‌ریزی منطقه‌ای*. یزد: انتشارات دانشگاه یزد.
- قاسمی، ام‌الله. (۱۳۸۴). *عطر سیب (تاریخ اجتماعی - سیاسی - فرهنگی شهرستان سمیرم)*. اصفهان: انتشارات گل‌افشان، چاپ اول.
- قدسی‌پور، حسن. (۱۳۸۷). *فرآیند تحلیل سلسله‌مراتبی*. تهران: انتشارات دانشگاه صنعتی امیرکبیر.
- مدهوشی، مهرداد. (۱۳۸۲). «ارزیابی موانع توسعه گردشگری در استان لرستان». *فصلنامه پژوهش‌های بازرگانی*، شماره ۲۸.
- مرکز آمار ایران. (۱۳۸۵). *نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهرستان سمیرم*.
- مهدویان، فاطمه. (۱۳۸۹). «ارزیابی ظرفیت‌های گردشگری مناطق روستایی (مناطق نمونه گردشگری شهرستان نیر، استان اردبیل)». *پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی*. دانشگاه تربیت مدرس تهران.
- Armstrong, Scott (2005). "The Value of Formal Planning for Strategic Decisions" *Strategic Management Journal* 3: 197-211.
- Arslan, O., Deha Er, I. (2008). "SWOT analysis for safer carriage of bulk liquid chemicals in tankers" *Journal of Hazardous Materials*, 154, 901-913.
- Bowen, William. M (1993): *AHP: Multiple Criteria Evaluation*, in Klosterman R. et al, *Spreadsheet models for urban and regional analysis*, New Brunswick: center for urban policy Research.
- Kitts, Beandan, Leif Edvinsson and Tord Beding (2006) *Crystallizing knowledge of historical company performance into interactive, query-able 3D Landscapes*
- Deng, Jinyang, King, Brian and Thomas, Bauer (2002): *Evaluation natural attractions for tourism*, *Annals of Tourism Research*, Vol. 29, No. 2, pp. 422-438.
- Dey, P.K, Ramcharan, E.K (2008): *Analytic hierarchy process helps select site for limestone quarry expansion in Barbados*. *Journal of Environmental Management*, Vol. 88, pp. 1384-1395.
- Gunn, Clare & Var, Turgut (2002): *"Tourism Planning : Basics, Concepts, Cases (4th edition)*, Routledge/ Spon Prees, London.
- Harrison, D., & Schipani, S. (2007): *Lao Tourism and Poverty Alleviation: Community-Based Tourism and the Private Sector*. *Current Issues in Tourism*, 10(2/3), 194-230.

McDonald, M. H. B. (1993). "Marketing plans" Oxford: Butterworth-Heinemann. 578 pages.

Ozcan, H & Cengiz A & Kelkit,A & Tosunoglu, M & Uysal,I, (2009) Ecotourism "Potential And Management OF Kavak Delta (Northwest turkey)", Journal of Coastal Research. 25, May, pp:781-787.

Teh Lydia, Cabanban Annadel S (2007), "Planning for sustainable tourism in southern Pulau Banggi: An assessment of biophysical conditions and their implications for future tourism development", Journal of Environmental Management, Volume 85, Issue 4, pp: 999-1008.

Vahidnia Mohammad H., Alesheikh Ali A., Alimohammadi, Abbas (2009), Hospital site selection using fuzzy AHP and its derivatives, Journal of Environmental Management, 3048-3056.

Weaver, D. (2001): "The Encyclopedia of Ecotourism" Wallingford, Oxon.: CABI Publishing.

www.mntourism.ir